

Immigració clandestina a Catalunya del Nord

Pirineus: pas permanent

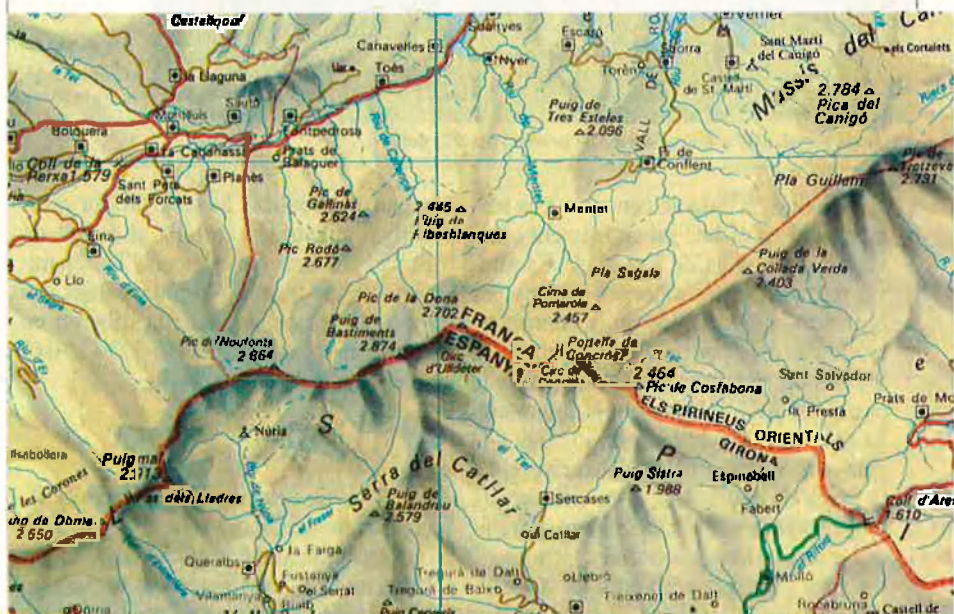
Lluny queda l'època en què els immigrants eren rebuts amb els braços oberts. Els clandestins, procedents dels països del Magreb, viuen a l'estat francès amb la por al cos.

Ouda és marroquí i Nourad Amine és algerià. Tots dos tenen 17 anys i viuen a Perpinyà des de fa alguns mesos, però cap d'ells té legalitzada la seva situació d'immigrant a l'Estat Francès. Aquests joves magribins van entrar clandestinament a Catalunya del Nord per la frontera amb l'estat espanyol. Segons Ouda, ara viuen "a casa d'uns amics, al barri de Sant Jaume" i treballen del que poden, sempre de forma irregular i amb la por al cos que no els enxampin i hagin de sortir de l'estat francès.

La darrera feina que ha fet Ouda era de flequer. Ell ja tenia experiència perquè havia treballat en un forn d'Almeria, durant una curta estada a Andalusia. Nourad Amine ha viscut a París abans de venir a Perpinyà i accepta tota mena de feines ja que no té cap ofici. A hores d'ara estan sense treball, i passen tot el dia per la ciutat: "Mirem de trobar alguna feina, encara que això és difícil perquè la policia ens vigila molt. De tant en tant vénen a la plaça Aragó i ens fan fotos. Qualsevol dia ens agafaran i ens faran fora", deia Ouda amb resignació.

Van marxar de casa quan encara no tenien 15 anys. "Si vols saber el que és la misèria vés al Marroc o a Algèria, les nostres famílies eren molt nombroses i ho passaven malament. L'emigració ens va semblar una cosa gairebé natural", comentaven abans de dir que no pensen tornar al Magrib i que només desitgen esdevenir ciutadans francesos. Pel que fa al futur immediat, no sabien ben bé què els esperava. "De moment, mirar de trobar una feina per anar vivint aquí". Més endavant marxaran cap a París ja que, segons deien, la seva estada a Perpinyà és eventual. "París ofereix més possibilitats", puntualitzava Nourad Amine que espera obtenir algun dia els permisos de residència i de treball que regularitzin la seva presència al país d'Isabelle Adjani.

Lluny queda, però, l'època en què els

immigrants eren rebuts amb els braços oberts per la societat francesa. En efecte, l'any 1957, els planificadors preveien un dèficit d'uns 500.000 treballadors per al 1961. Començava aleshores una política de mobilització de recursos en mà d'obra, amb el desenvolupament del treball femení i accions de prospecció i reclutament als *països proveïdors*. Un jove *beur* (francès fill d'immigrants magribins) ens explicava que els seus pares havien estat atrets per la publicitat que s'exposava als llocs públics. Aquella mena de "want you" a la francesa havia

fet entrar 71.000 treballadors permanents per any entre 1955 i 1960, xifra que pujaria fins als més de 100.000 durant el quinquenni següent.

Tanmateix, immediatament després de la primera crisi del petroli, la immigració va quedar suspesa i el juny del 1977 es començaven a oferir primes de 10.000 francs als treballadors que acceptessin tornar al seu país d'origen. Tot el dispositiu d'acompanyament i d'incitació al retorn no va servir més que per a fer tornar unes 60.000 famílies fins principis dels anys vuitanta. Quedaven encara

uns dos milions de treballadors immigrants.

Amb això, ignorant la crisi i la tensió racial entretinguda pel Front National de Jean-Marie Le Pen, continuen arribant avui contingents incalculables d'immigrants que, com Ouda i Nourad Amine, intenten cada any accedir a l'El Dorado francès per les fronteres franco-italiana o franco-espanyola. Els més pobres, valents o inconscients, tempten de passar sols i a peu, per la muntanya, vorejant les cabines de la policia o bé proven sort en cotxe. Molts clandestins intenten també fer-ho amagats dins de camions de mercaderies. Tenint en compte que més de 2.000 camions pesants travessen cada dia la duana del Portús, cosa que representa un camió cada trenta segons, és evident que els duaners no poden verificar-los tots. A canvi de diners, alguns camioners accepten transportar aquest tipus de *passatger* sense risc que, en cas de ser descobert, no els impedirà seguir la ruta amb els diners a la butxaca.

Paral·lelament a aquests *passeurs* ocasionals, hi ha veritables xarxes organitzades que des de Barcelona o des de França mateix atrauen els eventuals candidats a l'emigració. En aquest cas els 2.000 francs que cobra un guia professional per persona només inclou el pas fins a Perpinyà. Per mil francs més, els clandestins poden beneficiar-se de l'ajuda d'un guia urbà que els porta de l'estació al barri de Sant Jaume per carrerons on les rondes de les brigades de nit no hi poden accedir. Pel mateix preu el guia urbà també els indica els llocs on poden dormir i els contactes amb un tercer guia que fa de taxi fins a París pel *mòdic* preu de 5.000 francs. Sigui com sigui, dels que aconseguiran passar a través de les malles policiaques, la majoria seran abocats a la clandestinitat i l'economia submergida.

Tot i la gran extensió dels límits territorials francesos, en els darrers anys, Catalunya del Nord s'ha convertit en el principal eix de la immigració clandestina. Sobre els gairebé 150 quilòmetres de frontera interior catalana de Cervera de la Mareda a Andorra, es compten uns 200 llocs de pas utilitzats habitualment. La majoria d'ells se situen prop dels municipis de Cervera i el Portús, com també a la Cerdanya. En els dos primers casos, gràcies al ferrocarril, a la carretera o a l'autopista, es pot arribar amb més facilitat a Perpinyà. L'avantatge de la Cerdanya és que, a més de ser el lligam de comunicacions més directe amb Tolosa,

Immigració: la frontera sedàs

Els espanyols se senten sense cap dubte menys preocupats que els francesos pel problema de la immigració clandestina ja que tenen la impressió que els clandestins en trànsit pel país només fan que passar per anar a parar en les grans capitals Nord-europees. Aquesta il·lusió és perillosa i convindria destruir-la ja que pot provocar, a més o menys llarg termini, el mateix efectes perversos que a França i les mateixes recaigudes socials, conseqüències d'un problema polític no resolt.

Això pot fins i tot crear un incident de frontera i alterar unes bones relacions de veïnatge, en el moment en què la

península ibèrica entre de ple dret en el Mercat Únic i es dirigeixi cap a una cooperació de defensa més estreta.

Cada dia la policia de fronteres francesa intercepta una bona desena de clandestins, només a la frontera del departament dels Pirineus Orientals que va del mar a Andorra. Cada dia aquests clandestins són entregats a la Guàrdia Civil. Però els francesos no es fan cap il·lusió. Saben que la majoria d'aquests clandestins arrestats i foragitats no seran reconduïts a la frontera sud de l'estat espanyol. Saben que alguns dies tornaran a veure els mateixos clandestins en un altre punt del territori francès. ¿La prova?: son els seus fit-

xers que els la aporten. Una bona part d'aquests clandestins arrestats, la major part marroquins o algerians, es troben sovint al seu segon, fins al seu tercer intent de pas. Considerats reincidents, aleshores són reexpeditos per la Justícia francesa al seu país d'origen. Però això significa que la Guàrdia Civil no ha complert el seu compromís i ha amollat clandestins prop de la frontera francesa.

Es veritat que aquesta és una bona manera de resoldre el problema: als francesos.

Però aleshores ¿què en resultarà en el marc de la gran Europa quan els efectius de la policia de les fronteres i de la duana francesa estaran àm-

pliament reduïts?

Passar a l'estat francès per la muntanya no ha estat mai un problema real, fins i tot en els moments més difícils de la història, quan els contrabandistes o els *passeurs* arriscaven la seva vida. A hores d'ara el risc és per als treballadors. Aquestes pràctiques posen en perill les economies dels dos països ja que el problema de la immigració clandestina està directament lligat al del treball submergit.

Caldrà esperar que les corbes de l'atur pugin perillosament i que la pau social sigui posada en qüestió perquè les autoritats trobin una veritable solució?

Georges Gianadda

no presenta cap dificultat física a l'hora de creuar la frontera ja que es tracta d'un altiplà. D'altra banda, l'enclavament de Llivia representa una veritable ganga per als guies que fan negoci amb la immigració clandestina i que coneixen bé el terreny, puix que permet evitar els controls de la policia francesa i alhora trobar-se al mig del *territori francès* sense deixar de estar sota jurisdicció espanyola. Qualsevol foraster s'adona de seguida de l'aberració que representa l'existència d'aquesta illa, fruit de les irracionals vicissituds que han trossejat Catalunya d'ençà del 1659. Aquí, prescindint de qualsevol reglamentació, els cotxes entren i surten pels camins sense control fix reservats, en principi, al veïnat. De fet, la carretera que enllaça Puigcerdà i Llivia, pel terme de Bourg-Madame (la Guingueta d'Ix), només compta amb un control de la Guàrdia Civil dedicat més aviat a les mercaderies que a la verificació d'identitat del milió i mig de persones que transita cada any en direcció o en provenença de Llivia. Una vegada a l'enclavament, els candidats a la immigració només han d'esperar el moment propici, quan ja és de nit, per passar tranquil·lament a l'estat francès pels camps o pels camins esmentats.

El comissari François Basson, responsable de la Policie de l'Air et des Frontières (PAF) per aquesta zona i fins Andorra, és conscient que amb només 50 homes al seu abast es fa cada vegada

més difícil vigilar tota la circulació de béns i persones, en constant augment des de l'entrada en servei del túnel del Cadí. Una tendència que hauria d'amplificar-se amb la pròxima creació d'un talgo Barcelona-Tolosa i l'obertura el 1992 del túnel del Pimorent.

Tothom aquí sap que la solució no es troba en l'organització d'una xarxa repressiva com la que es troba a la frontera nord-americana de Rio Grande. Per al conjunt de Catalunya del Nord, uns 250 agents de la PAF i 300 policies urbans, als quals convé també afegir els 400 gendarmes situats en zones rurals, assumeixen (a més de les seves missions habituals) la repressió dels clandestins. En aquesta funció, també hi participen els funcionaris de duana preocupats pel narcotràfic, sovint lligat al que ja s'anomena *tràfic d'esclaus*. Per a fer front a l'allau migratòria d'aquests últims anys i sortir de la *guerra de policies* que oposava els diversos serveis implicats, ha estat necessària una reestructuració mitjançant el reagrupament de totes les comandàncies sota una única Direcció Departamental de la Policia Estatal dirigida per Robert Folcher. A més dels punts fixos de control, s'han creat unes Brigades Mòbils Frontereres (BMF) que patrullen al llarg dels camins forestals i les petites carreteres adjacents. Aquest dispositiu és, però, molt més fàcil d'esquivar que els controls a l'estació de trens de Perpinyà, o a les quatre úniques carreteres

importantes que inevitablement s'utilitzen per a sortir de la zona en direcció a París.

Actualment, a Catalunya del Nord es bat el rècord de detencions d'immigrants clandestins, encara que no tots ells retornen sistemàticament a la frontera o al país d'origen. El 1987 es van practicar 652 arrestos, 504 clandestins van ser conduïts de nou a la frontera i 148 deixats en llibertat. El 1988 ja eren 1.034 els detinguts, es van obrir 854 expedients d'expulsió i 180 van aconseguir regularitzar la seva situació legal. I el 1989, el nombre d'arrestos ja arribava a 1.479. Fent prospectiva es poden esbrinar les diverses nacionalitats d'aquells que, dia rere dia, desafien la llei francesa d'estrangeria. La majoria dels clandestins són d'origen marroquí, aproximadament un 60% dels detinguts, i els turcs han estat fins fa poc el segon contingent més important. El desmantellament, l'any passat, de la filera turca descoberta a l'Auda ha fet, però, baixar a un 3% el percentatge d'immigrants de Turquia. Després trobem algerians (un 13%) i tunisians (4%). La resta es reparteix en nacionalitats molt diferents entre les quals, malgrat les aparences, s'hi troben molts pocs originaris de l'Àfrica negra.

De fet, el nombre d'arrestos i expulsions es disparen d'ençà de la llei de setembre 1987 promoguda pel ministre de l'interior Charles Pasqua, quan la dreta de Chirac governava l'estat francès.

Un grup de turcs detinguts surt del Palau de Justícia de Perpinyà després de comparèixer davant del jutge. Utilitzaven una filera desmantellada l'any passat a l'Auda.

PATRICK DAVIAU

Amb aquesta llei, els tràmits d'arrest i expulsió ja no depenen del poder judicial, ja prou saturat, sinó que són decisions de caire administratiu. Això o el prefecte, representant de l'estat, pot ordenar la reconducció al seu país d'origen de qualsevol estranger en situació il·legal sobre el territori francès. També la policia, en els casos de flagrant delictes, pot, gràcies als acords firmats el 1988 entre França i Espanya, lliurar el detingut a la policia espanyola. Fins fa poc, els clandestins sempre podien fer recursos però aquests no eren suspensius de la decisió administrativa i no eren examinats fins que es complia la reconducció al país d'origen. Ara, però, des del gener del 1990, una ordenació del govern socialista permet a qualsevol immigrant, ingressat en un *camp de retenció* com el de Rivesaltes, de presentar un recurs que atura els tràmits d'expulsió. Aquesta mo-

dificació de la llei del 86 ha comportat, doncs, una disminució important de les reconduccions al país d'origen i un increment de les readmissions a la frontera espanyola. Així, si entre els mesos de febrer i juliol del 1989 el nombre de reconduccions decidides pel prefecte va ser de 683, de febrer al juliol del 1990 van ser només 258, mentre que pels mateixos períodes les mesures de readmissió a la frontera espanyola efectuades per la PAF van passar de 671 a 1.060.

Ara bé, fora de les estadístiques policials, és molt difícil avaluar la quantitat de clandestins que reixen a travessar la malla. Més o menys, segons les estimacions més optimistes, són unes 4 o 5.000 persones per any les que entren a l'estat francès per les fronteres catalanes.

El fenomen s'accentua en aquesta zona pel fet que els immigrants es beneficien de la manca d'harmonització entre la llei

d'estrangeria espanyola i la legislació francesa i europea. El fet que qualsevol magribí pugui penetrar dins l'estat espanyol per Ceuta i Melilla sense menester cap tipus de visat o quedar-s'hi durant un temps indefinit, li permet repetir diverses vegades l'intent de passar el Pirineu. Durant el mes de juliol s'han arrestat a la Cerdanya i lliurat a la policia espanyola una vintena de clandestins. Entre els quals cinc eren reincidents. Quan la policia francesa fa readmetre un clandestí a la frontera espanyola, la Guàrdia Civil, per falta de càrrecs, es veu obligada a deixar-lo en llibertat. Alguns testimoniatges indiquen, fins i tot, que s'ha donat el cas que policies espanyols portessin l'immigrant prop dels camins forestals i li indiquessin els senders que el conduirien de nou a l'estat veí.

*Univers Bertrana i Pere Codonyan
(amb Xavier Tornafoch)*